

Şiddet“Siz” Taraftar Ol^a

Melike Esentaş^{b, c}, Pınar Güzel^d, Berkay Vatanserver^e

Özet

Bu çalışmanın amacı 2011 yılından itibaren yürürlükte olan “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair 6222 Sayılı Kanun” kapsamında rekreatif amaçlı maçları takip eden taraftarların görüşlerinin incelenerek söz konusu yasa hakkında taraftarlara, kurum ve kuruluşlara öneriler sunmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 6222 sayılı kanun kapsamında en az 1 defa ceza almış olan gönüllü 20 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma da hem nicel hem de nitel yöntemin birlikte kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Nicel verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistik, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bulgularına göre; rekreatif amaçlı maçları takip eden taraftarların %50’si destekledikleri takımın maçına giderken alkol- uyuşturucu kullandıklarını, aynı zamanda %50 oranında katılımcı da maç esnasında tribünde fiziksel şiddete başvurduklarını ifade etmeleri dikkat çekici bulgulardandır. Nitel bulgulara göre ise araştırmamıza dâhil olan taraftarların; %40’ı “spor alanlarında taşkınlık yapma-tesislere zarar verme”, %25’i spor alanlarına sokulması yasaklı madde taşıma, %20’si hakaret içeren tezahüratda bulunma ve %15’i ise ve spor alanlarına usulsüz seyirci girişi fiillerinden dolayı cezai işlem gördüklerini belirtmişlerdir. Taraftarların futbolda şiddete ilişkin görüşleri ise 10 alt temada toplanmıştır.

Be a “Non”Violent Fan

Abstract

The purpose of this study is to analyze the opinions of fans following the matches for recreational purpose within the scope of “Law No. 6222 on Prevention of Violence and Disorder in Sports” being in force since 2011 and to offer suggestions to fans, institutions and organizations concerning relevant law. The research group of the study consists of 20 volunteer participants who have been punished at least once under the Law No. 6222. In this study, a mixed method in which both quantitative and qualitative methods are used together is preferred. In the evaluation of quantitative data, descriptive statistics are used while content analysis method is used in the analysis of qualitative data. According to the quantitative findings of the study, it has been surprisingly determined that 50% of fans following the matches for recreational purpose use alcohol-drug when they go to the match of the team supported and 50% of the participants express to resort to physical violence in the stadium during the match. As per the qualitative findings, it has been stated that criminal action has been taken for the 40% of participant fans due to actions of “making a scene in sports fields-damaging facilities”, 25% of them for “carrying prohibited substance to the sports fields”, 20% of them for “cheering through insult” and 15% of them for “irregular entrance of audience to the sports fields”. Fans’ opinions about violence in football are collected under 10 sub-themes.

Anahtar Kelimeler

Taraftar
6222 Sayılı Kanun
Sporda Şiddet
Futbol

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 31.07.2019
Kabul Tarihi: 20.11.2019
Doi: 10.18026/cbayarsos.599213

Keywords

Fans
Law No. 6222
Violence in Sports
Football

About Article

Received: 31.07.2019
Accepted: 20.11.2019
Doi: 10.18026/cbayarsos.599213

^a 21-24 Mart 2019 tarihlerinde II. Dünya Spor Araştırmaları Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

^b İletişim Yazarı: melike.esentas@windowlive.com

^c Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, 0000-0001-8980-5662.

^d Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, 0000-0001-5982-2816

^e Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, 0000-0002-4959-2591

Giriş

Spor, bireylerin dil, din, ırk gözetmeksizin farklı kültürlerin bir araya gelmesinde ciddi bir yere sahiptir. Taraftar ise sporun önemli bir paydaşı olarak platformdaki yerini almıştır. Bu bağlamda da taraftarlar spor kulüplerine karşı maddi ve manevi desteklerini sağlayarak il içi veya il dışında gerçekleşen maçlarına serbest zamanlarında katılım sağlamaktadırlar.

Taraftar kavramı, bir spor kulübüne bağlı olan, onunla ilgilenen ve onu destekleyen kimse için kullanılmaktadır. Bir taraftar için takımın işlevi referans grubu olarak görülmekte ve onun başarısı, kendisi için bir güven ve iftihar duygusunun kaynağı olmaktadır (Erkiner, 2002). Dikici (2009) ise taraftarı bağlı olduğu, gönül verdiği renklerle aynı duyguyu yaşayan insanlarla bir bağ oluşturur ve hep bir ağızdan takımlarını destekleyen grup olarak ifade etmektedir.

Şimdilerde serbest zaman faaliyetleri, bireylerin ihtiyaç ve beklentilerine göre sürekli bir değişim içindedir. Taraftarlar gönül verdikleri takımlarını serbest zamanlarını değerlendirme ve bazen de zorunlu bir katılım göstererek il içi ve il dışındaki maçlarında takımlarını desteklemektedirler. Karaküçük ve Gürbüz'e (2007) göre; serbest zaman en basit anlamı ile kişinin özgür bir şekilde, dilediği gibi harcayabileceği zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır.

Dünya'da ve ülkemizde gündemden güne şiddet olayları artmaktadır. Şiddet kavramı genel anlamda aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışını, eylemi nitelendirir. Şiddet özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri, taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, ferde ve topluma zarar veren eylemleri kapsamaktadır (Acet, 2005). Şiddet olayları bazen sözlü ibareler olurken bazende fiziki müdahaleleri içermektedir. Bu şiddet olayları ile birlikte kimi zaman yaralanmalar kimi zamanda ölümlerle sonuçlanmaktadır. Bu şiddet olaylarının önlenmesi için 2011 yılından itibaren yürürlükte olan “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair 6222 Sayılı Kanun” yürürlüğe girmiştir. Şiddet olaylarının önlenmesi, şiddet yerine duygu aktarımlarımızı fair play çerçevesinde dostluk, bağlılık, takıma aidiyet duygularıyla pekiştirebiliyor olsak hem kendimizi taraftar olarak hem de takımımızı cezai işlemlerden korumuş olacağız.

Bu çalışmanın amacı 2011 yılından itibaren yürürlükte olan “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair 6222 Sayılı Kanun” kapsamında rekreatif amaçlı maçları takip eden taraftarların görüşlerinin incelenerek söz konusu yasa hakkında taraftarlara, kurum ve kuruluşlara öneriler sunmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli ve Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 6222 sayılı kanun kapsamında en az 1 defa ceza almış olan gönüllü 20 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma da hem nicel hem de nitel yöntemin birlikte kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. “Karma yöntem araştırması,” araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma olarak da tanımlanabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2013).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel boyutunda araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgilerinden oluşan 11 sorudan oluşan kişisel bilgi formundan oluşmaktadır. Nitel boyutta ise 6222 sayılı kanunun getirdiği süreçlere ilişkin sorulara yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nicel verilerin değerlendirilmesinde betimsel analizler yapılmış elde edilen bulgular tablolara dönüştürülerek frekansları, yüzdeleri ile birlikte sunulmuştur (Tablo1, Grafik 1,2).

Nitel verilerin analiz sürecinde görüşme formu ile yapılan görüşmede elde edilen ses verileri Word dosyasına aktarılmıştır. Alanında uzman 3 kişi tarafından word dosyaları Nvivo 10 paket programına aktarılarak, ham verilere içerik analizi yapılarak elde edilen kodlarla veriler model olarak sunulmuştur (Model,1).

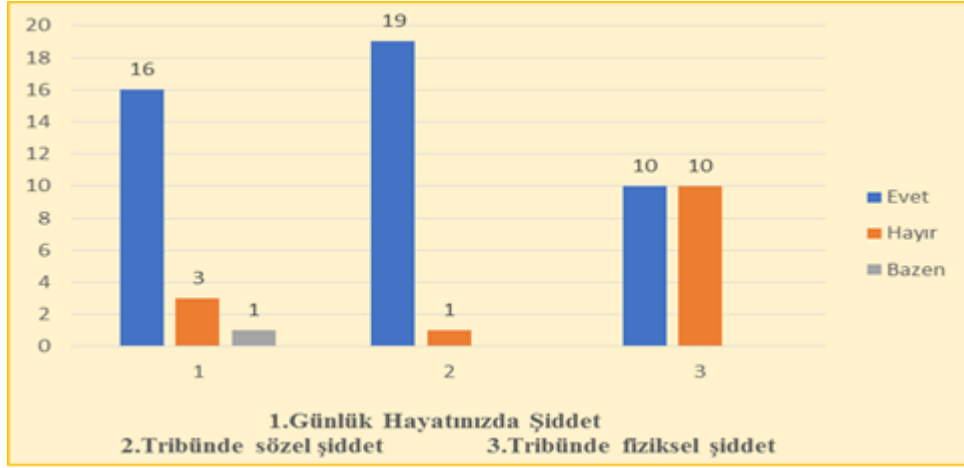
Çalışmanın türü, veri toplama araçları, geçerliği ve güvenilirliği, veri toplama süreci, verilerin analizi, sınırlılıkları gibi çalışma ile ilgili yöntemsel konular bu ana başlık altında ele alınmalıdır.

Tablo 1. Taraftarların kişisel bilgileri

KATILIMCI	CİNSİYET	YAŞ	MEDENİ DURUM	MESLEK	EĞİTİM DÜZEYİ	AYLIK GELİR	HANGİ TAKIM TARAFTARISINIZ	TAKIMINIZIN BİR SEZONDA İZLENEN MAÇ SAYISI	CEZAALMA SÜRENİZ	KAÇ DEFA
K1	Erkek	24	Bekar	Aşçı	Lisans	5000 TL	Göztepe	15	2.5 Yıl	1
K2	Erkek	28	Bekar	Muhasebeci	Lise	3500 TL	Göztepe	22	10 Ay	1
K3	Erkek	23	Bekar	Reklamcı	Lise	3000 TL	Göztepe	10	1 Seneyi Geçti	1
K4	Erkek	24	Bekar	Elektrikçi	Lise	1600 TL	Göztepe	20	1.5 Yıl	1
K5	Erkek	24	Bekar	Öğrenci	Lisans	-	Göztepe	5	1 Yıl	1
K6	Erkek	21	Bekar	Öğrenci	Lisans	-	Galatasaray	15	9000 TL	1
K7	Erkek	31	Bekar	Esnaf	Lisans	2000 TL	Beşiktaş	2	1 Yıl	1
K8	Erkek	22	Bekar	Öğrenci	Lisans	-	Galatasaray	15	1 Yıl	1
K9	Erkek	27	Bekar	Güvenlik	Lisans	3000 TL	Karşıyaka	7	1.5 Yıl	1
K10	Erkek	22	Bekar	Öğrenci	Lisans	850 TL	Altay	20	4 yıldır Devam Ediyor	1
K11	Erkek	45	Evli	Ayakkabıcı	Lise	7000 TL	Göztepe	10	1 Yıl	1
K12	Erkek	29	Bekar	Bakkal	Lise	3000 TL	Göztepe	25	10 aydır Devam Ediyor	1
K13	Erkek	27	Bekar	Ekonomist	Lisans	2600 TL	Göztepe	16	1 Yıl	1
K14	Erkek	25	Bekar	Otomotiv	Lise	2200 TL	Göztepe	20	1 Yıl	1
K15	Erkek	23	Bekar	Öğrenci	Lisans	1500 TL	Göztepe	15	6 Ay	1
K16	Erkek	25	Bekar	Antrenör	Lisans	-	Altay	17	1 Yıl	1
K17	Erkek	33	Evli	Satış Temsilcisi	Lise	2000 TL	Göztepe	8	1 Yıl	1
K18	Erkek	36	Bekar	Depo Sorumlusu	Lise	2100TL	Göztepe	20	1 Yıl	1
K19	Erkek	23	Bekar	Öğrenci	Lisans	800 TL	Altay	27-28	1 Yıl	1
K20	Erkek	26	Bekar	Gemi Müdürü	Lisans	3000 TL	Altay	İzleyemiyorum	2 Yıl	2

Bulgular

Grafik 1'e bakıldığında taraftarların günlük hayatınızda şiddet sorusuna %80'ni evet, %15'i hayır, %1'i ise bazen yanıtını vermişlerdir. Tribünde sözel şiddette bulunmalarına ilişkin soruya taraftarların %95'i evet, %5'i ise hayır yanıtını vermiştir. Tribünde fiziksel şiddet gösterip göstermemelerine ilişkin soruya ise taraftarların %50'si evet derken %50'si ise hayır demişlerdir.

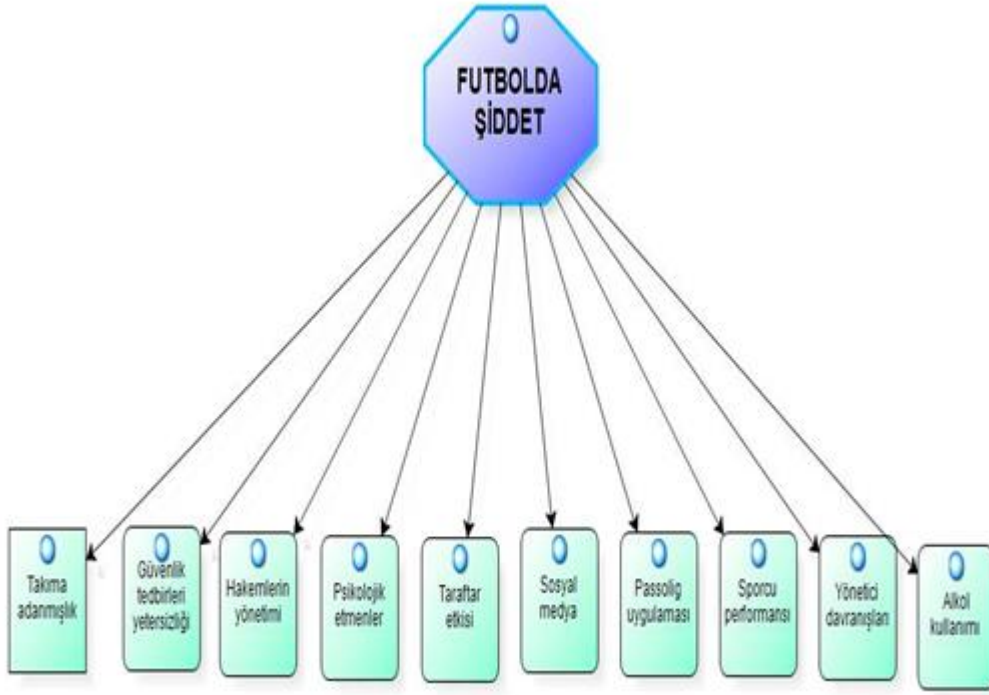

Grafik 1. Taraftarların “Şiddet” sorularına ilişkin görüşleri

Taraftarların %85'i kendi şehirlerinin takımlarını desteklerken, %15'i şehirlerinin takımlarını desteklemediklerini belirtmişlerdir (Grafik 2).

Grafik 2. Taraftarların kendi şehirlerinin takımını destekleyip- desteklemediğine ilişkin görüşleri

Model 1. Futbolda şiddet

Taraftarların futbolda şiddete ilişkin görüşleri ise 10 alt temada toplanmıştır. Bu temalar; takıma adanmışlık, güvenlik tedbirleri yetersizliği, hakemlerin yönetimi, psikolojik etmenler, taraftar etkisi, sosyal medya, passolig uygulaması, sporcu performansı, yönetici davranışları ve alkol kullanımınıdır. Taraftar görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir;

- ❖ *İnanmışlık ve bunun peşinden gitmek. İnsanlar nasıl sevdiğine zarar gelsin istemiyorsa takımı içinde aynı şeyleri düşünüyor (K1).*
- ❖ *Güvenlik zafiyeti-toplu ceza (K2).*
- ❖ *Türk gençlerin dolayı ülkemizde aşırı derecede taraftarlık var. Aşırı sevgiden kaynaklandığını düşünüyorum (K7).*
- ❖ *Passoligi bir sebep olarak görüyorum. Büyük kulüplerin kollanması, diğer takım taraftarlarının küfürleri ve adaletsizlik (K11).*
- ❖ *Saha içindeki futbolcuların tutumları ve hakem davranışları. Futbolcuların zaman geçirmeleri ve medyada oluşan kaos (K13).*
- ❖ *Yöneticiler ve başkanların birbirine mahalle kavgası ediyormuş gibi atışması ve bunların futbolcular yansımaları ve futbolculardan tribüne yansımaları (K15).*
- ❖ *Alkollü maça gelinmesi. Taraftarların bilinçsiz olması. Gereksiz gerilim ortamının oluşması (K17).*
- ❖ *En büyük etkenin hakemlerin yanlış karar vermesi, bence bu durum yaşanan stresi ikiye katlayıp sözel ve fiziksel şiddete daha çok yol açıyor (K18).*
- ❖ *Futbol sadece asla futbol değildir. Futbolda nasıl çiçekle karşılamlar varsa yumrukla kısımlarda her zaman içinde olmuştur. Futbolun ruhu budur (K20).*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sporda önemli bir unsur olan taraftar; desteklediği takımına maddi ve manevi olarak bağlı olan ve destekleyen gruptur. Bazen taraftarlar takımlarını olumlu olarak desteklerken bazen de taşkınlıklar yapabilirler ve bu hatalarının sonucunda amaçları takımlarına destek olmak iken takımlarına farkında olarak ya da farkında olmadan zarar verici bir durum haline dönüşmektedir.

Taraftarların müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında ortaya çıkarttıkları şiddeti önlemek ve diğer bireyleri korumak için emniyet güçleri her daim hazır bulunmalıdır. Şiddete karışan kişileri tespit edip, bu kişiler hakkında tutanak tutup ilgili birimlere ileterek ceza almalarını sağlamak, müsabakaların barış ve huzur içerisinde fair play ilkelerine uygun olarak gerçekleşmesi emniyet güçlerinin asli görevleridir.

Taraftarlar maçı yönetmekte olan hakemlerin taraflı davranışları, futbolculara haksız yere kart gösterilmesi ve aleyhte kararların hakem tarafından veriliyor olması da taraftarları şiddete iten unsurlar arasında bulunmaktadır.

Araştırmamızda elde ettiğimiz verilerin sonucunda ortaya çıkan bir diğer bulgumuz ise futbolda şiddete sebep olarak gösterilmekte olan sosyal medyadır. Mil ve Şanlı (2015) çalışmasında spor medyasının amacı, spor olayları konusunda seyirciyi/taraftarı aydınlatmak ve bilgi vermektir. Fakat bu gayesini yerine getirirken taraflı yayın yapmakla ve spordaki şiddet olaylarının gelişmesinde etken rol oynayan faktörlerden biri olmakla eleştirilmektedir. Özmeden'in (2004) yaptığı araştırmasında çalışma grubunu oluşturan seyirciler spor medyası davranışlarının taraftar davranışlarını şiddete yönelttiğini düşünmektedirler. Bayram'ın (2011) yılında yapmış olduğu yüksek lisans tezinde de sosyal medyanın fanatizmi ve şiddeti artırmakta olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna benzer daha önce yapılan çalışmalarda da Bahadır (2006), Öztürk (2003), Özsoy (2011), Tuncel ve Tuncel (2010), Rona (2003), Talimciler (2003) aynı bulguların saptandığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar bizim araştırmamızı da destekler niteliktedir.

Orçun ve Demirtaş (2015) çalışmasında stadyum olaylarını en aza indirmek amacıyla lanse edilen Passolig, taraftarlar açısından maça katılım düzeyini olumsuz yönde etkilemenin yanında, sporda şiddetin de önüne geçemeyeceği bakış açısını ortaya çıkarmıştır. Her ne kadar bu olumsuz algılara sahip olursa da, stadyumda maç izleyebilmek için sahip olunması zorunlu olan Passolig kartlarının satış rakamlarının arttırılması, kulüp açısından önem arz etmektedir. Aktaş ve Cengiz (2018) çalışmasında ise passolig uygulaması ile taraftarların kendilerini "fişlenmiş" olarak algılamalarına sebebiyet sunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bulgular çalışmamızda elde edilmiş olup, paralellik göstermektedir.

Bahadır'ın (2006) yaptığı benzer çalışmada, kulüp yöneticilerinin tavır ve davranışlarının taraftarların meydana getirdiği olayların çıkmasına neden olduğu sonucu bu çalışmamızla paralellik göstermiş olup destekleyici niteliktedir.

Sporun içerisinde olmazsa olmazsa sadece taraftar boyutuyla ilişkilendirilmeden, antrenörler, sporcular, kulüp yöneticileri, hakemler ve sosyal medyanında sporda şiddetin önlenmesine ilişkin sağduyulu hareket ederek fairplay çerçevesinde söylemlerde bulunmaları gerekmektedir. Adanmışlık duygusu bir bütün halinde olduğunda tüm olumlu davranışlar gibi olumsuz davranışlar, yanlışlar, hatalarda bir bütün olarak "hepsini" olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak; 6222 sayılı Kanunda özellikle taraftar eylemlerine karşı ciddi yaptırımlar öngörülmesi ve bazı yaptıkları fiili hükümler gereği ceza verilmesi sporda şiddet oranının düşmesine önemli oranda katkı sağladığı bu çalışma sonuçlarında görülmektedir. Bu çalışma sonucunda yürürlükte olan kanunun cezai yaptırımlarının sonuçlarının iyileştirilmesinde ve oranın düşürülmesinde toplum tabanlı projelerle desteklenmesinin sürdürülebilir gönüllülük anlayışına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acet, M. (2005). *Sporadaki Saldırganlık ve şiddet*. 1.Baskı. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Aktaş, M. K., & Cengiz, C. (2018). Endüstriyel Futbolda Değişen Taraftar Kimliği ve Gözetim: Passolig Uygulamasının Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 155-168.
- Bahadır Z. (2006). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi (Konyaspor Örneği). Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, 25-40.
- Bayram, A. (2011) Futbol Seyircilerinin Taraftarlık ve Şiddet İfadelerine Yaklaşımlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Spor Yöneticiliği Bilimleri, Ankara.
- Dikici, S. T. (2009). *Çarşı bir başka taraftarlık*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Erkiner K. (2002). Türkiye'nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stat içi ve Dışı Seyirci Sorunları, Ed: Yarsuvat D., Bolle P.H., Galatasaray Üniversitesi Sporda Şiddet ve Fanatizm Semineri, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, s.214,İstanbul.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*. 1. Basım. Ankara: Gazi Kitabevi, Ankara.
- Mil, H. İ., & Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(55).
- Özmaden, M. (2004). Seyircilere Göre Futbolda Saldırganlığı Teşvik Eden Faktörler Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Orçun, Ç., & Demirtaş, M. C. (2015). Gelişen Futbol Ekonomisinde Taraftarların Kulüp Değerlerine Olan Bakış Açuları: Bucaspor Örneği. *Optimum: Journal of Economics & Management Sciences/Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Özsoy, S., (2011) Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve Şiddet İçerikli Metaforlar, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı:1 (Mart), ss.88-114.
- Öztürk SB. (2003) Spor, Taraftar Saldırganlığı ve Güvenlik Önlemleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, 24-42.
- Rona, M. Ş., (2003), Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karışarak Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psiko-Sosyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Talimciler, A., (2003), Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi: Fanatik ve Fotomaç Gazeteleri Örneğinden Hareketle Türkiye Futbol Medyası, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tuncel, S.ve Tuncel, F., (2010). “Yazılı Spor Basınında Etik”, 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, 10-13 Kasım 2010, Antalya.